

Toespraak Willemien Meershoek, Directeur Kamp Amersfoort

Herdenkingsbijeenkomst Herinneringslantaarn

Zondag 14 oktober 2018

**Nationaal Monument
Kamp Amersfoort**

De Stichting Herinneringslantaarn biedt aan Amersfoort een herinneringslichtje voor Loes van Overeem aan en Kamp Amersfoort doet dit voor Armando.

Beiden hebben een substantiële en positieve rol gespeeld voor Kamp Amersfoort; een voormalig concentratie- en doorgangskamp tijdens WOII aan de Loes van Overeemlaan, voorheen Appelweg.

Loes van Overeem was verpleegster en vrijwilligster bij het Rode Kruis en kwam na veel moeite halverwege 1943 in het kamp terecht. De kampleiding wilde haar aanvankelijk weigeren, maar zij bleef stug volhouden totdat ze voet aan de grond kreeg. Zij heeft heel veel voor de gevangenen betekend door voor elkaar te krijgen dat voedselpakketten voor de gevangenen naar binnen mochten, door mensen als ziek te bestempelen om ze van de transportlijst af te kunnen halen, door bemoedigende woorden, hulp bij ontsnaptingen en zo meer. Voor veel gevangenen was zij een geschenk uit de hemel.

Als bijzonder hoogtepunt kreeg zij het voor elkaar om aan het eind van de oorlog op 19 april 1945 de overdracht van de leiding van het kamp op haar naam te krijgen; zij wilde voorkomen dat, zoals bij Kamp Vught, de Duitse leiding bij de bevrijding alsnog gevangenen op transport naar Duitsland zou zetten, en dat is gelukt. Na die overdracht ging zij op een stoel staan om de gevangenen te vertellen dat zij vrij waren, maar dat het buiten de poorten nog heel gevaarlijk was. Zo is Kamp Amersfoort gedurende 3 weken, tot aan de landelijke bevrijding, een bevrijde enclave geweest in bezet gebied.

Na de oorlog is de rol van Loes van Overeem veelbesproken geweest. Zij kreeg ook veel kritiek omdat zij contacten was aangegaan met hooggeplaatste Duitsers waardoor ze in het kamp heeft weten binnen te dringen. Die contacten had zij nodig om haar werk te kunnen doen. In 1979 kreeg zij als rehabilitatie de Henry Dunant onderscheiding van het Rode Kruis. In 1980 overleed zij. En wanneer u meer wilt weten over Loes van Overeem, raadpleeg dan

de uitgeschreven tekst van de boeiende voordracht die Ad van Liempt recentelijk over haar heeft gehouden. Die tekst is te vinden op de website van Kamp Amersfoort.

Ik vind het een eer om het licht voor haar in ontvangst te mogen nemen opdat we haar niet vergeten.

Ik vind het eveneens een eer om een licht voor Armando te mogen aanbieden. Hij hoort ook bij Amersfoort. Armando heeft hier gewoond en als opgroeiende tiener heeft hij regelmatig de transporten gezien van gevangenen tussen station Amersfoort en Kamp Amersfoort. Hij vroeg zich vaak af wat er in het kamp gebeurde en gezien de haveloze en uitgehongerde gevangenen die voorbij trokken, kon dat niet veel goeds zijn. Na de oorlog heeft Armando zich verder verdiept in deze recente geschiedenis vlakbij de plek waar hij woonde. In zijn kunst uitte hij hetgeen hij zag, hoorde en aanvoelde. Hij schilderde grote doeken in zwart en rood, beschreef de directe omgeving als schuldig landschap (de bomen zagen het en zij deden niets), hij sprak met oud gevangenen en hij maakte, samen met Hans Verhagen een 3 uur durende documentaire over het kamp, genaamd 'Geschiedenis van een plek'. Die documentaire kwam in 1978 gereed en daarin werd ook Loes van Overeem geïnterviewd. Armando en Loes van Overeem hebben elkaar dus ontmoet.

Kamp Amersfoort is na de oorlog gedurende zeer lange tijd een bijna vergeten plek geweest. Het was een gewelddadig kamp waar veel honger heerste, veel werd mishandeld en waar volstrekte willekeur was. Na de oorlog wilde men hier niet graag weer aan herinnerd worden. Armando is een van degenen die de herinnering aan deze plek steeds levend heeft gehouden. Ook nadat Kamp Amersfoort in het jaar 2000 een nationaal monument werd, bleef Armando vanuit Potsdam steeds voor de jaarlijkse herdenking naar Nederland komen. Hij bleef na afloop altijd eten, samen met de medewerkers en vrijwilligers. Hij werkte ook mee aan de ophanden zijnde vernieuwing van Kamp Amersfoort door bronzen boombladeren te maken die wij cadeau deden en doen aan degenen die een bepaalde donatie voor de nieuwbouw geven.

Armando zei vorig jaar nog dat hij zo lang mogelijk naar de herdenkingen wilde blijven komen, al zou het op zijn knieën moeten. Dat heeft dit jaar niet meer zo mogen zijn.

Willemien Meershoek, directeur Kamp Amersfoort